

Сучасні українські діалекти
(за Ф. Жилком)

Південно-східні наріччя:

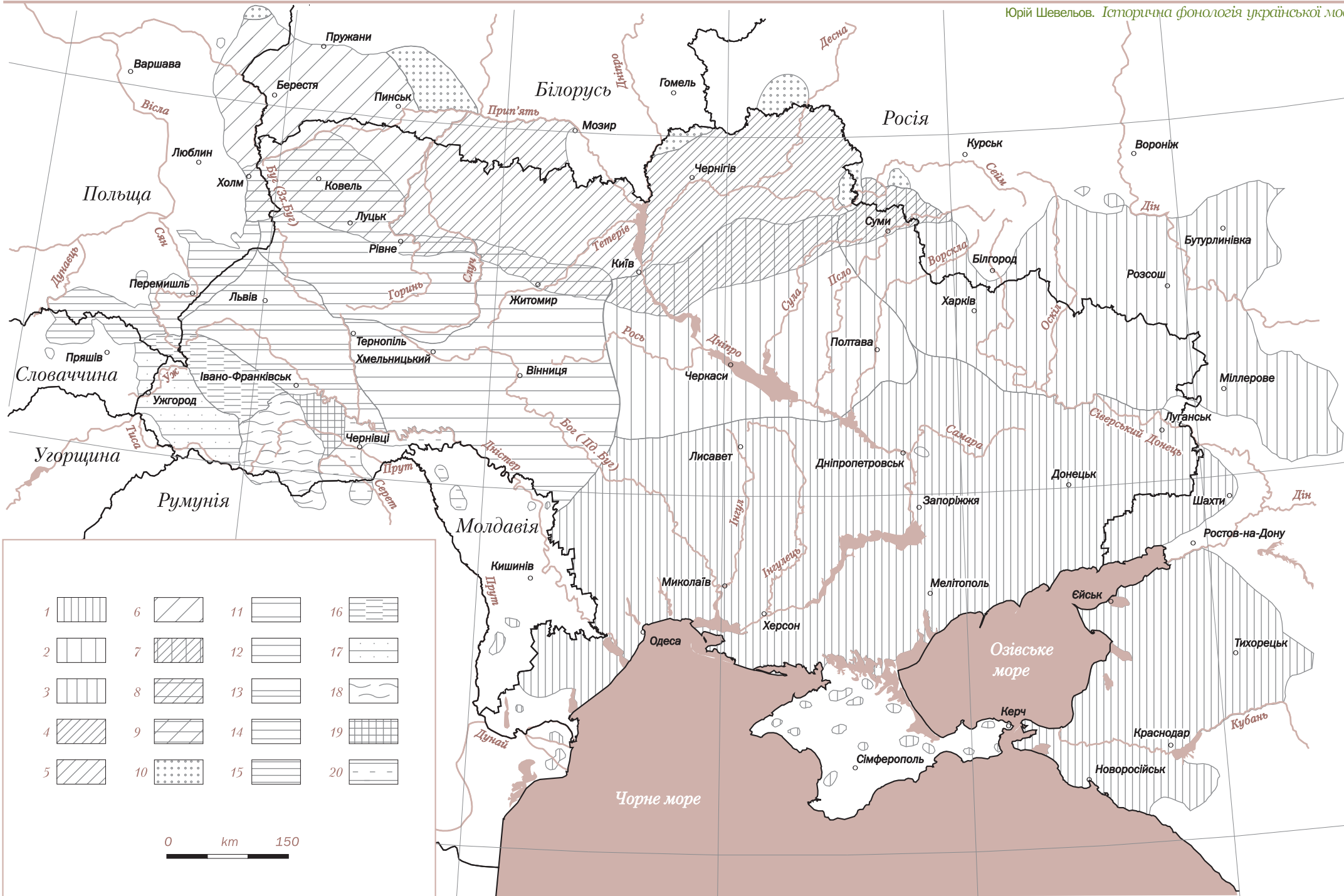
1. Степові говірки.
2. Черкасько-полтавські (середньонадніпрянські) говірки.
3. Слобожанські говірки.

Північні наріччя та перехідні говірки:

4. Східнополіські говірки.
5. Середньополіські говірки.
6. Західнополіські та підляські говірки.
7. Перехідні говірки на східно-та середньополіській основі.
8. Середньополіські говірки з на шаруванням південних рис.
9. Північноволинські говірки.
10. Білоруські говірки з на шаруванням українських рис.

Південно-західні наріччя:

11. Подільські говірки.
12. Волинські (південно-волинські) говірки.
13. Наддністрянські говірки.
14. Надсянські говірки.
15. Лемківські говірки.
16. Бойківські говірки.
17. Середньозакарпатські говірки.
18. Гуцульські говірки.
19. Покутські говірки.
20. Буковинські говірки.

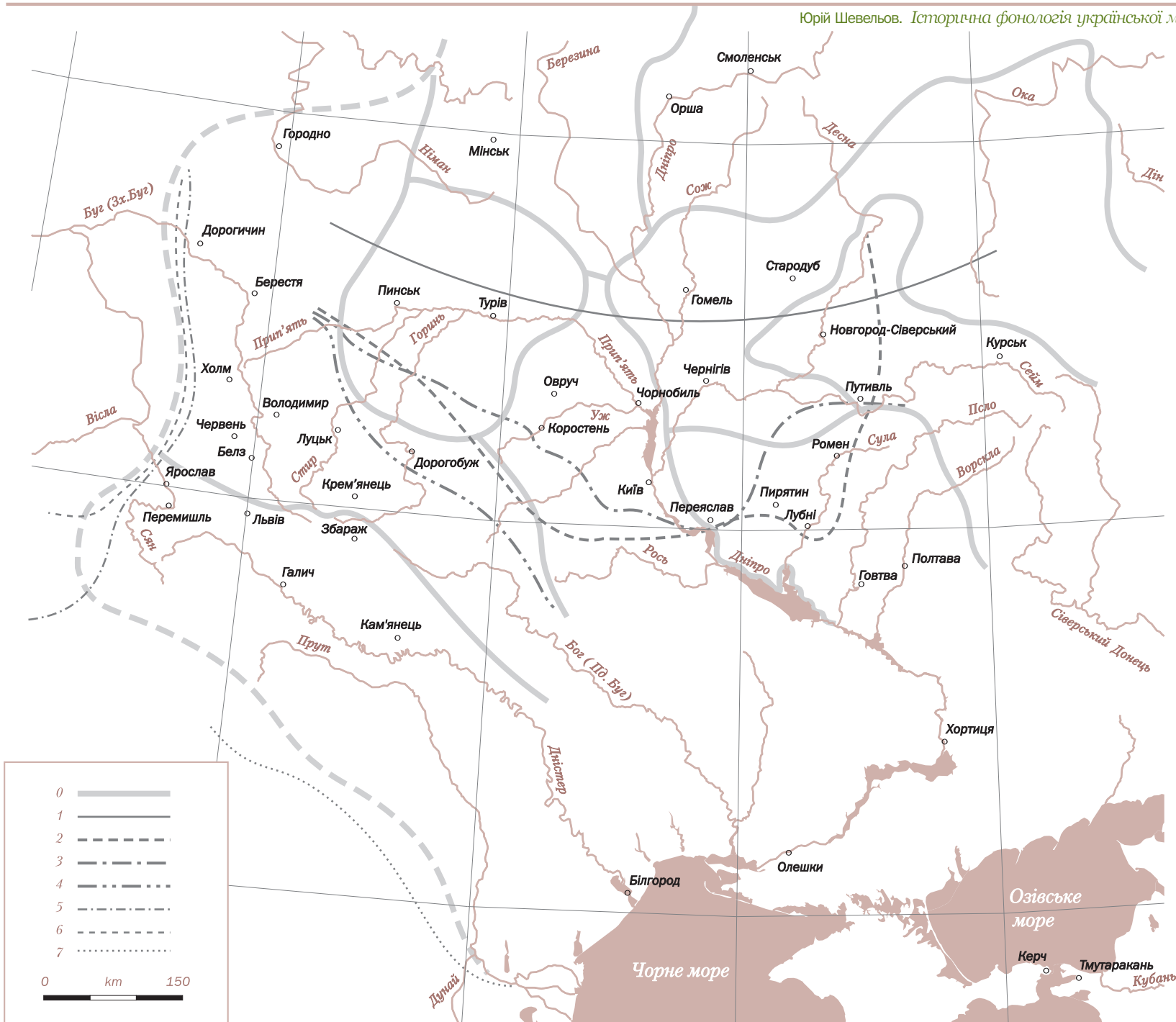

0 km 150

Приблизні ізоглоси під кінець протокраїнської доби*

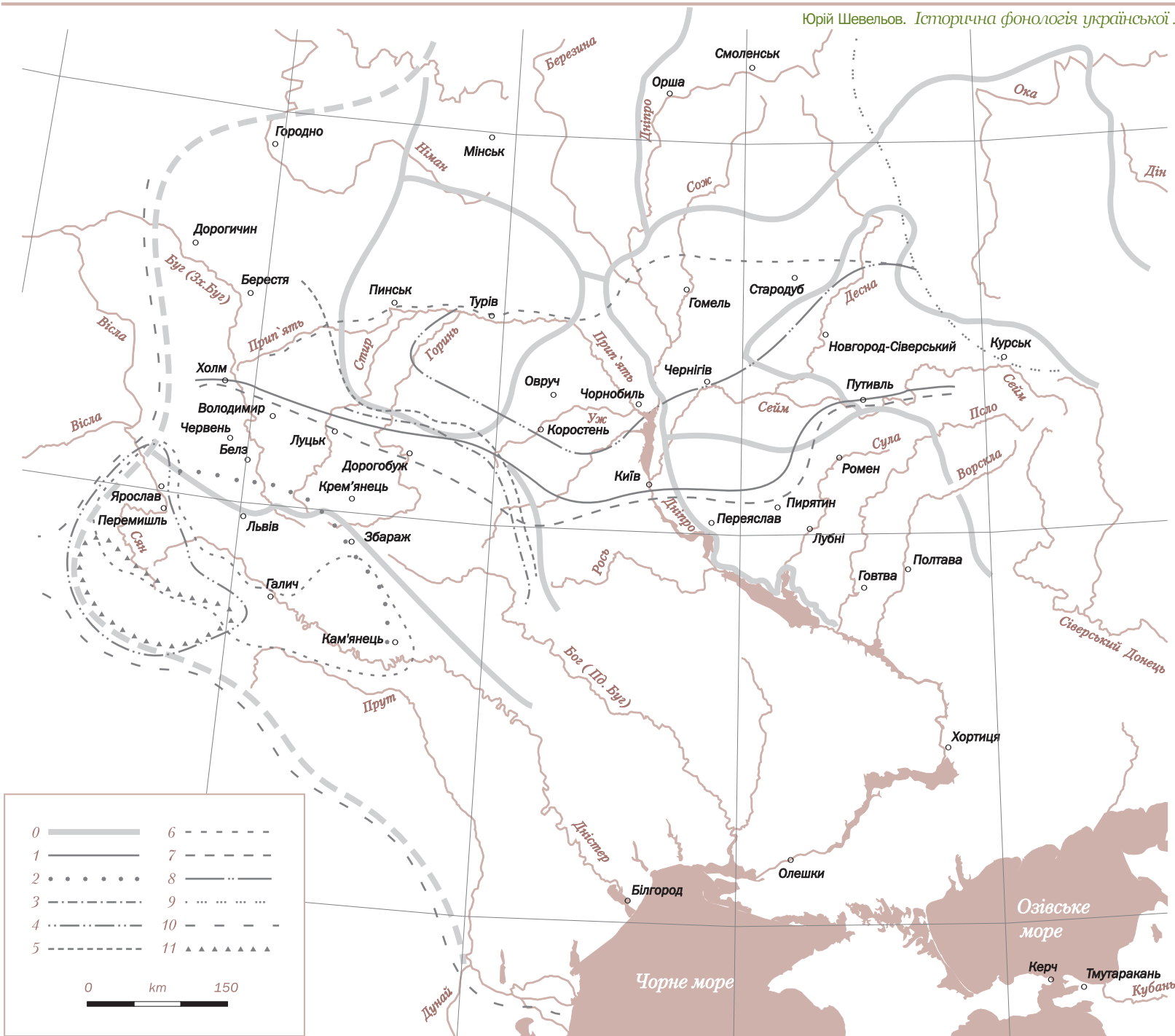
0. Кордони давньоукраїнських князівств (за Б. Рибаківим).
1. Південна межа *аканья* й автоматичного м'якшення приголосних перед *e*.
2. Південна межа збереження *kv* та *gv* і допущення *sk* перед *e*, а також ствердіння *r'*.
3. Південна межа переходу ненаголошеного *e* в *e*.
4. Чергування рефлексів *ea* після середньопіднебінних та *j*: *e* (на південний захід від ізоглоси) і розщеплені рефeksi *e* та *o* (на північний схід від ізоглоси).
5. Західна межа повноголосу, втрати *t* і *d* перед *l*, змін. *tj* > *č* та *x'* > *s'*, втрати *j*- перед *u* та *o*, а також браку автоматичного м'якшення приголосних перед *e*.
6. Західна межа втрати назальності в *e* та *o* й переходу *eā* (*ě*) в *e* (> *é*).
7. Південно-західна межа повноголосу, розщеплених рефлексів *oASC*-у залежності від тону, змін *o* > *u* та *ě* > *'a*, втрати *j*- перед *u*- та *o*- та, ймовірно, браку автоматичного м'якшення приголосних перед *e*.

* Географічні назви подаються, як правило, в їх сучасній формі: міста позначено для загальної орієнтації, незалежно від часу їхнього заснування.

Приблизні ізоглоси давньоукраїнської доби.

0. Кордони давньоукраїнських князівств (за Б. Рибаківим).
1. Південна межа дифтонгічних рефлексів звука *o*, за яким у наступному складі первісно йшов слабкий ер, звука *e*, за яким у наступному яскравому складі первісно йшов слабкий *ь*, та звука *ě*.
2. Південно-західна межа незміненого *e*, за яким у наступному складі первісно йшов слабкий *ь* (*мед*).
3. Південна межа рефлекса *i* та *y*, наближеного до *i* (*y*), перед яким не пом'якшувався попередній приголосний.
4. Зона збереженого розрізнення *i* та *y*.
5. Західна межа переходу *ky, gy, xy > ki, gi, xi*.
6. Зона твердості *s* у рефlekсах суфікса *-ьsk-*.
7. Північна межа переходу *e > a* після довгого *j* (типу суч. укр. *зілля*).
8. Західна межа вставлення *y* після сонорних між двома приголосними в кореневих складах (типу суч. укр. *кривавий*).
9. Східна межа неприпущення ерів перед *j* (типу суч. укр. *мію*).
10. Західна межа переходу *g > h*.
11. Зона збереження *i-* перед приголосними (типу суч. укр. *ігра*).

0 km 150

Віддзеркалення звукозмін
ранньосередньоукраїнської доби
в новітніх діалектах

- A. Гетьманщина та Запорозжя
під добу їхньої найбільшої експансії
(друга половина XVII ст.)
- Б. Міждержавні кордони на 1569 р.
  1. Гадана найdalejša межа просунення на південний захід звукозміни $l > v$ ([w]) після *o* (теперішня східна межа всеохопної зміни *l*, за винятком позиції перед голосним — за Ф. Жилком).
  2. Південно-західна межа (та анклав) рефлексів *ě*, відмінних від *i* (*y, e*, дифтонги). Часткова (західнополіська) ізгласа за П. Приступою.
  3. Зона поширення протетичного *v* перед *o* (за Я. Закревською).
  4. Зона поширення протетичного *h* перед *o*- (за Я. Закревською, з залученням даних ДАБМ, мапа 47).
  5. Східнополіська зона відсутності протези перед *u*- (за Ф. Жилком).
  6. Приблизно* північно-східна межа (та анклав) вживання вставного голосного *u* в кореневих складах із двома верхів'я ми звучності перед сонорним — тип *dyrova - dryva* 'дрова' (за Ф. Жилком).
  7. Західна межа збереженого подвоєння приголосних на місці сполуки *C' + j* (типу суч. укр. *зілля*).
  8. Часткова (подільська) ізгласа зміни $o > a$ перед наголошеним *a* (типу суч. укр. *багáтий*) — західна межа цього переходу (за О. Курило).
  9. Часткова ізгласа (східна межа) поміркованого "укання" (крім як перед *a* — тип *tubi* дат. одн. — за Ф. Жилком).
  10. Східна межа стійкого "укання" (за А. Залеським).
  11. Зона переголосу '*a*' > '*e*' (за А. Залеським).

* Ізгласи для різних слів є неоднакові